

Н. В. Сліпченко

Кіровоградський обласний краєзнавчий музей

КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ Створ. 1883 як істор.-геогр. музей при Єлисаветгр. земському реал. училищі (нині Кіровоград) з ініціативи етнографа, історика, археолога В. Ястребова. Після його смерті від грудня 1898 не діяв. Подальша історія пов'язана з ім'ям громад. діяча, краєзнавця *П. Рябкова*. 1913 за його безпосеред. участі відновленням музею займалося Товариство розповсюдження писемності. Однак 1-а світова війна, рев. події 1917 та воєнні дії 1918–20 завадили цьому. Удруге відновлювати музей почали 1920 при Комітеті агітац. пропаганди (зав. М. Пашковський), але через рік приміщення було передано Держ. банку. 1922 на основі уцілілих колекцій створ. істор.-археол. (зав. П. Рябков) і природн.-істор. (зав. Д. Карабінович) музеї. Ниніш. К. о. к. м. веде свою історію від останнього, а на базі першого 1924 відкрито музей Революції (знищений під час нім.-фашист. окупації). Від 1929 – Округ. істор.-археол. музей, від 1939 – сучасна назва. К. о. к. м. розташ. (від 1929) у колиш. особняку підприємця О. Барського (кін. 19 – поч. 20 ст., арх. О. Лишневський, виконаний у стилі модерну з елементами еkleктизму). Під час 2-ї світової війни втрачено понад 10 тис. од. зберігання. 1946 знову відкрито для відвідувачів. До складу К. о. к. м. входять філія – «Хутір Надія» *Музей-заповідник І. Тобілевича* (с. Миколаївка Кіровоград. р-ну, засн. 1956) та на правах відділу – [Кропивницького М. Меморіальний музей](#) (1982). Музейне зібрання перевищує 80 тис. предметів (з них понад 56 тис. – осн. фонду) з історії, археології, етнографії та природи краю від найдавніших часів до сучасності. Особливу цінність мають палеонтол. і археол. знахідки на тер. Кіровоградщини, зокрема трипіл., кіммерій. і скіф. культур, колекції зброї, предмети етнографії. Представлено одну з найбільших в Україні колекцій скіф. кам'яних баб. Зберігаються мемор. речі, документи і прижиттєві видання театр. діячів з родини Тобілевичів (І. Карпенка-Карого, М. Садовського, П. Саксаганського, М. Садовської-Барілотті), М. Кропивницького та його рідних і близьких, письменників Ю. Яновського, Дем'яна Бедного, І. Микитенка, О. Журливої. 1994 музей успадкував колекцію відомого збирача старожитностей [О. Ільїна](#) (бл. 5 тис. предметів – шедеври іконопису та сакрал. мистецтва 16–19 ст., сріб. кухоль роботи І. Равича поч. 18 ст., твори живопису, скульптури, меблі різних епох і стилів). Музей здійснює роботу з організац.-метод.

забезпечення музей. справи, обліку 4734 пам'яток історії та культури, опікується розвитком і діяльністю 149-ти музей. закладів в області. 1970 під час святкування у музеї 125-річчя від дня народж. І. Карпенка-Карого започатковано щорічне свято театр. мистецтва «Вересневі самоцвіти», яке від 1990 стало Всеукраїнським. 1993 музей ініціював заснування щоріч. обл. краєзнав. премії ім. В. Ястребова. Директор – Т. Григор'єва (від 1995).

Фотоілюстрації



Рекомендована література

1. Кіровоградський краєзнавчий музей: Путівник. Дн., 1969;
2. Пархомчук В. Р. Історико-географічний музей наочних посібників в Єлизаветграді // Музеї України XIX – початку XX століть. К., 2005.

Бібліографічний опис:

Кіровоградський обласний краєзнавчий музей / Н. В. Сліпченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-7036>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).